

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра кримінального, цивільного та міжнародного права

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
НУ «Запорізька політехніка»

проф. Юрій ФІЛЕЙ
«31» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 25 Теорія держави і права

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 262 Правоохоронна діяльність

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Правоохоронна діяльність

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет юридичний факультет

(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

Робоча програма Теорія держави і права для здобувачів вищої освіти
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 262 Правоохоронна діяльність, освітня програма (спеціалізація) Правоохоронна діяльність.
(назва освітньої програми (спеціалізації))

«30» серпня, 2023 року – 19 с.

Розробники: Саміло Г. О., доцент кафедри конституційного, адміністративного та трудового права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
конституційного, адміністративного та трудового права

Протокол від «30» серпня 2023 року № 2

Завідувач кафедри конституційного, адміністративного та трудового права

«30» серпня 2023 року _____ (найменування кафедри)
(Максакова Р. М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
(найменування факультету)

Протокол від «31» _____ серпня 2023 року № 1

«31» серпня 2023 року Голова _____ (Філей Ю.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>26 Цивільна безпека</u> (шифр і найменування)	обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) <u>262 Правоохоронна діяльність,</u> <u>Правоохоронна діяльність</u> (код і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача вищої освіти – 6	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		80 год.	118 год.
		Індивідуальні завдання: 10 год. / 20 год.	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40% до 60%;

для заочної форми навчання – 8% до 92%.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є формування у студентів цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генезису та закономірностей їх функціонування та розвитку, засвоєння основних категорій і понять сучасної юриспруденції.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є: формування політичного і правового мислення у майбутніх юристів; формування умінь визначати та аналізувати загальні закономірності формування, розвитку та функціонування держави і права; формування вміння визначати та розуміти основні юридичні поняття; формування системи спеціальних знань з курсу «Теорія держави і права»: походження та сутність держави і права; форма держави; правове регулювання, правореалізація, правозастосування зокрема; теоретичні засади правопорушення та юридичної відповідальності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

інтегральну компетентність: здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності: ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 8. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

фахові компетентності: СК 1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави. СК 3. Здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності. СК 4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності. СК 5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел. СК 6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК 10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

очікувані програмні результати навчання: РН 2. Організовувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності. РН 3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.

РН 4. Формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки. РН 8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин. РН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. РН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності. РН 17. Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини і громадянина, попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національної безпеки держави (кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку, тощо).

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія держави

ТЕМА 1. Вступ

Поняття та система юриспруденції. Сфера юриспруденції. Об'єкт та предмет юриспруденції, її функції. Юриспруденція як система юридичних дисциплін. Основні групи юридичних дисциплін. Роль навчального курсу теорії держави і права у підготовці юриста. Система навчального курсу теорії держави і права. Характеристика основних джерел і методика засвоєння навчального матеріалу.

ТЕМА 2. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна

Предмет загальної теорії держави і права. Система узагальнених знань про основні і загальні закономірності розвитку держави і права. Знання про сутність, призначення, функціонування і розвитку держави. Зміст предмета загальної теорії держави і права. Система юридичних наук. Вивчення специфічних закономірностей держави і права як основне завдання загальної теорії держави і права. Вплив загальних законів розвитку суспільства на державу і право. Функції науки загальної теорії держави і права. Її місце і роль у системі юридичних наук. Сутність, зміст і призначення функцій загальної теорії держави і права. Місце, роль теорії держави і права в системі юридичних наук.

ТЕМА 3. Методологія теорії держави і права

Методологія загальної теорії держави і права. Сукупність теоретичних принципів, логічних прийомів і конкретних засобів дослідження загальнонаукових і загальнофілософських методів. Система теорій, принципів, законів і категорій процесу пізнання державно-правових явищ.

ТЕМА 4. Співвідношення суспільства, держави і права

Поняття людини, особистості і громадянина. «Людина» і біосоціальна природа індивіда. «Особистість» і вираження соціальних початків індивіда. «Громадянин», «громадянство» і правовий зв'язок особи з державою. Юридичні поняття свобод, обов'язків і відповідальності. Права, свободи, обов'язки і відповідальність особистості і держави. Класифікація прав і свобод людини і громадянина.

ТЕМА 5. Виникнення держави

Виникнення держави. Причини й умови розпаду родового ладу. Розвиток продуктивних сил суспільства. Три суспільні поділи праці. Приватна власність. Сусідська община. Майнова і соціальна диференціація. Виникнення міст. Товарне виробництво. Військова демократія. Формування суспільних класів і соціально-класової структури суспільства. Необхідність державної організації. Форми утворення держави. Найдавніші історичні типи держав і їхній перехідний характер. Відображення процесу походження держави в різноманітних вченнях та теоріях.

ТЕМА 6. Влада та держава

Влада як загально-соціальна категорія та її види. Визначення поняття влади в суспільних науках. Влада: сутнісні характеристики. Співвідношення політичної та державної влади, державної влади та держави. Політичне панування. Поняття політичної системи суспільства та її елементи. Поняття механізму політичної влади. Її структура. Поняття механізму політичного опору. Держава – центр, ядро політичної системи суспільства. Політична система суспільства соціально-демократичної орієнтації. Принципи функціонування і розвитку політичної системи соціально-демократичної орієнтації. Поняття самоврядування народу. Поняття соціальної демократії. Види демократії. Теорія політичної системи і практика.

ТЕМА 7. Поняття, сутність і ознаки держави

Сутність держави і її діалектично двоїстий характер. Соціально-класове і загально-соціальне в сутності держави. Основні ознаки держави. Публічна влада. Територіальний розподіл. Податкова система. Державний суверенітет. Писане право. Державний апарат. Відмінність ознак держави від ознак суспільної влади. Загальне визначення поняття держави. Основні теорії походження держави. Теологічна, патріархальна, патримоніальна, договірна, насильницька, органічна, психологічна, психоаналітична, соціально-психологічна, історико-матеріалістична (класова), інцесту, гідравлічна, спортивна, космічна та інші теорії походження держави.

ТЕМА 8. Функції держави

Поняття функцій держави. Види функцій держави. Критерії класифікації функцій держави. Соціальне значення державної діяльності. Основні і неосновні (додаткові) функції. Сфери діяльності держави. Внутрішні і зовнішні функції. Дія державних функцій у часі. Постійні і тимчасові функції. Форми та методи реалізації функцій держави.

ТЕМА 9. Типологія держав

Типологія держав як різновид їх класифікації. Загальне поняття історичного типу держави і права. Критерії класифікації історичних типів держави і права (соціально-сутнісний, цивілізаційний, лібертарно-юридичний, релігійний, географічний та інші). Обсяг свободи людини як підстава типології держав згідно з лібертарно-юридичною концепцією. Типи держав за цим критерієм. Специфіка держав перехідного типу. Держава і право в країнах, що розвиваються. Сучасні правові, соціально-демократичні держави. Основні причини зміни типів держави.

ТЕМА 10. Механізм держави

Механізм держави. Поняття і призначення державного механізму. Державний механізм і державний лад. Структура державного механізму. Поняття державного органа. Правовий статус державного органа. Компетенція і прерогатива державного органа. Види державних органів. Державний орган і державне заснування. Державна влада і державний заклад. Державний механізм і громадське суспільство. Народне представництво. Сфера дії державного механізму. Державні органи і органи самоврядування, органи територіальної самоорганізації громадян. Принципи організації і діяльності державного механізму. Державний механізм і державний апарат. Основні категорії в державному апараті. Посадові особи, службовці і технічний персонал.

ТЕМА 11. Форми держави

Форма держави в широкому і вузькому змістах. Форма держави і державний устрій. Єдність елементів форми держави. Форма державного правління. Монархія і республіка. Форма державного устрою. Простий і складний державний устрій. Поняття державного режиму. Державний режим і політичний режим. Демократичні і недемократичні державно-політичні режими. Особливості державно-політичного режиму в Україні. Значення категорії форми держави в державному будівництві України.

ТЕМА 12. Сучасні концепції держави

Поняття характеру держави. Соціальна значимість державної діяльності (державних функцій, державного владарювання і керування, державної політики). Основні прогресивні конституційні характеристики держав. Правова, демократична, соціальна, світська держава. Правова держава. Зміст поняття правової держави у формально-юридичному і у матеріально-юридичному значеннях. Історичне формування поняття правової держави. Ідея реального верховенства закону і юридичної рівності громадян в епоху Античності. Теоретичні уявлення про правову державність у період Нового часу. Сучасна концепція правової держави. Загальна характеристика правової держави. Правова держава як новий етап становлення і розвитку державності. Співвідношення правової держави і громадського суспільства. Основні ознаки правової держави. Принцип поділу державної влади як фундаментальна основа будівництва правової держави.

Змістовний модуль 2. Теорія права

ТЕМА 13. Вступ до загальної теорії права. Основні підходи до розкриття сутності права

Багатоманітність підходів до розуміння сутності та соціальної природи права. Поняття та характерні ознаки права. Право як волевиявлення держави. Об'єктивне та суб'єктивне право. Природне та позитивне право. Походження права. Загальні закономірності виникнення права. Етнокультурний зміст права. Загальносоціальне та класове у праві. Соціальна цінність права. Сучасні концепції праворозуміння. Співвідношення права і держави. Право і суспільство. Право і демократія. Право і матеріальні суспільні відносини. Право і політика.

ТЕМА 14. Поняття і ознаки права, його принципи і функції

Поняття, ознаки права. Принципи права та їх характеристика. Функції права: поняття та система. Види функцій права та їх характеристика. Форми реалізації функцій права. Поняття регулятора суспільних відносин. Нормативні і ненормативні регулятори. Соціальні норми: поняття та основні ознаки. Види соціальних норм. Функції соціальних норм: поняття та види.

ТЕМА 15. Право в системі нормативного регулювання суспільних відносин

Система нормативного регулювання. Поняття і види соціальних норм. Соціальні та технічні норми. Право в системі соціальних норм. Право та звичаї. Право та релігійні норми. Право та корпоративні норми. Право та мораль. Юридична природа стандартів. Роль стандартизації в суспільстві. Поняття правового регулювання. Правовий вплив та правового регулювання: співвідношення та взаємозв'язок.

ТЕМА 16. Норма права

Поняття норми права. Характерні ознаки норм права, що відрізняють їх від інших видів соціальних норм. Структура норми права. Характеристика структурних елементів норми права: диспозиції, гіпотези, санкції. Види диспозицій, гіпотез, санкцій правових норм. Класифікація правових норм та їх види. Способи викладення правових норм у нормативно-правових актів. Правова норма та нормативно-правовий припис. Практична значущість знань про правові норми.

ТЕМА 17. Форми (джерела) права

Поняття та ознаки джерела права. Класифікація джерел права та їх види. Нормативно-правові акти та їх характеристика. Закони та підзаконні акти. Дія нормативно-правових актів в часі, просторі та по колу осіб.

ТЕМА 18. Система права та система законодавства

Поняття та характерні ознаки системи права. Структура системи права. Предмет і метод правового регулювання як підстава поділу права на галузі та інститути. Поняття галузі права. Поняття інституту права. Загальна характеристика галузей права. Матеріальне та процесуальне право. Співвідношення міжнародного та національного права. Відмінності в понятті категорій «система права» та «правова система». Система законодавства: поняття, структура та ознаки. Система права і система законодавства: співвідношення та взаємозв'язок.

ТЕМА 19. Правотворчість

Правоутворення та правотворчість: співвідношення понять. Загальна характеристика процесу правотворчості. Правотворчість у різних правових системах. Принципи і функції правотворчості. Види і форми правотворчості. Органи правотворчості. Правотворчість і законотворчість: співвідношення та взаємозв'язок. Етапи і стадії законодавчого процесу.

ТЕМА 20. Правові відносини

Поняття правовідносин. Правовідносини як особлива форма соціальних відносин. Ознаки правовідносин. Структура правовідносин. Характеристика структурних елементів правовідносин. Суб'єкти правовідносин та їх юридичні

властивості. Об'єкти правовідносин. Зміст правовідносин. Суб'єктивні юридичні права та юридичні обов'язки. Класифікація правовідносин та їх види. Юридичні факти: поняття і класифікація. Складні юридичні факти та фактичний склад.

ТЕМА 21. Поведінка особи у правовій сфері

Поняття та ознаки правової поведінки. Види правової поведінки. Поняття правомірної поведінки та її соціальна природа. Структура правомірної поведінки та характеристика структурних елементів. Класифікація правомірної поведінки та її види. Юридичний конфлікт: поняття та загальна характеристика. Поняття та ознаки правопорушення. Причини протиправної поведінки. Засоби їх попередження. Юридичний склад правопорушення. Характеристика елементів складу правопорушення. Види правопорушень та їх загальна характеристика.

ТЕМА 22. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність як особливий різновид соціальної відповідальності. Поняття і ознаки юридичної відповідальності. Перспективний та ретроспективний аспекти юридичної відповідальності. Принципи і функції юридичної відповідальності. Класифікація юридичної відповідальності та її види. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності.

ТЕМА 23. Правореалізація

Поняття реалізації права. Форми реалізації права та їх загальна характеристика. Поняття та загальна характеристика правозастосування. Правозастосування - як особлива форма реалізації норм права. Стадії правозастосувальної діяльності. Ознаки правозастосування та його суб'єкти. Прогалини в праві та засоби їх усунення. Аналогія закону та аналогія права. Юридичні колізії: поняття та причини виникнення. Види та загальна характеристика юридичних колізій.

ТЕМА 24. Правосвідомість і правова культура

Поняття і структура правосвідомості. Роль правосвідомості та її взаємозв'язок з іншими формами громадської свідомості. Структура правосвідомості та її елементи. Види правосвідомості та їх характеристика. Правова культура: поняття і загальна характеристика. Функції правової культури. Види правової культури. Значення правової культури у становленні сучасного юриста. Правовий нігілізм: джерела та шляхи подолання. Правовий ідеалізм і правовий нігілізм. Особливості правосвідомості та правової культури в Україні.

ТЕМА 25. Законність і правопорядок

Законність, правопорядок, дисципліна: співвідношення та взаємозв'язок. Принципи законності та їх характеристика. Вимоги до законності. Гарантії законності. Система гарантій. Правопорядок: поняття, ознаки. Функції і структура правопорядку. Тенденції розвитку правопорядку. Дисципліна: поняття та види. Державна дисципліна: поняття та особливості.

ТЕМА 26. Загальне вчення про демократію

Поняття та ознаки демократії. Функції та принципи демократії. Форми та інститути демократії. Демократія та самоврядування. Демократія як загальнолюдська цінність. Демократія та права соціальних меншин.

ТЕМА № 27. Правовий статус особи

Поняття прав і свобод людини і громадянина. Класифікація прав і свобод людини і громадянина та їх види. Універсалізм прав і свобод. Поняття правового статусу людини і громадянина. Структура статусу людини і громадянина. Види статусу людини і громадянина. Принципи правового статусу людини і громадянина. Форми порушень прав і свобод людини і громадянина. Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Види гарантій прав і свобод людини і громадянина та їх характеристика. Міжнародний захист людини і громадянина.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	с.	лаб	інд	с.р.		лк	с.	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія держави												
Тема 1. Вступ до загальнотеоретичної юриспруденції. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна	9	2	2			5	7	2				5
Тема 2. Методологія теорії держави і права	9	2	2			5	5					5
Тема 3. Співвідношення суспільства, держави і права	9	2	2			5	5					5
Тема 4. Виникнення держави. Влада та держава	9	2	2			5	7		2			5
Тема 5. Поняття, сутність і ознаки держави. Типологія держав	9	2	2			5	7	2				5
Тема 6. Функції держави. Механізм держави	7	2	2			3	6					6
Тема 7. Форми держави. Сучасні концепції держави	8	2	2			4	9		2			7
Разом за змістовим модулем 1	60	14	14			32	46	4	4			38
Змістовий модуль 2. Теорія права												
Тема 8. Введення в загальну теорію права. Основні підходи до розкриття сутності права	10	2	2			6	12	2				10
Тема 9. Поняття і ознаки права, його принципи і функції. Право в системі нормативного регулювання суспільних відносин. Правореалізація	10	2	2			6	10					10
Тема 10. Норма права. Система права та система законодавства	10	2	2			6	10					10
Тема 11. Форми (джерела) права. Правотворчість	10	2	2			6	10					10
Тема 12. Правові відносини	10	2	2			6	10					10
Тема 13. Поведінка особи у правовій сфері. Юридична відповідальність	10	2	2			6	12		2			10
Тема 14. Правосвідомість і правова культура. Законність і правопорядок	10	2	2			6	10					10
Тема 15. Загальне вчення про демократію. Правовий статус особи	10	2	2			6	10					10
Разом за змістовим модулем 2	80	16	16			48	84	2	2			80
ІНДЗ	10					10	20					20
Усього годин	150	30	30			10	80	150	6	6		118

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна	2
2	Методологія теорії держави і права	2
3	Співвідношення суспільства, держави і права	2
4	Виникнення держави. Влада та держава	2
5	Поняття, сутність і ознаки держави. Типологія держав	2
6	Функції держави. Механізм держави	2
7	Форми держави. Сучасні концепції держави	2
8	Основні підходи до розкриття сутності права	2
9	Поняття і ознаки права, його принципи і функції. Право в системі нормативного регулювання суспільних відносин. Правореалізація	2
10	Норма права. Система права та система законодавства	2
11	Форми (джерела) права. Правотворчість	2
12	Правові відносини	2
13	Поведінка особи у правовій сфері. Юридична відповідальність	2
14	Правосвідомість і правова культура. Законність і правопорядок	2
15	Загальне вчення про демократію. Правовий статус особи	2

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна	5
2	Методологія теорії держави і права	5
3	Співвідношення суспільства, держави і права	5
4	Виникнення держави. Влада та держава	5
5	Поняття, сутність і ознаки держави. Типологія держав	5
6	Функції держави. Механізм держави	3
7	Форми держави. Сучасні концепції держави	4
8	Основні підходи до розкриття сутності права	6
9	Поняття і ознаки права, його принципи і функції. Право в системі нормативного регулювання суспільних відносин. Правореалізація	6
10	Норма права. Система права та система законодавства	6
11	Форми (джерела) права. Правотворчість	6
12	Правові відносини	6
13	Поведінка особи у правовій сфері. Юридична відповідальність	6
14	Правосвідомість і правова культура. Законність і	6

	правопорядок	
15	Загальне вчення про демократію. Правовий статус особи	6
	Разом	80

6. Індивідуальні завдання

1. Розвиток предмета теорії держави і права.
2. Держава і право як самостійний об'єкт пізнання теорії держави і права.
3. Місце, роль теорії держави і права в системі юридичних наук.
4. Політичні і правові вчення в конкретному історичному середовищі і хронологічній послідовності.
5. Виникнення і розвиток загальнотеоретичної науки в Україні.
6. Виникнення, розвиток і сучасний стан світової та вітчизняної теоретико-правової науки.
7. Значення розвитку методології загальної теорії держави і права.
8. Метод як засіб побудови і обґрунтування системи знань.
9. Проблема свободи особистості у суспільстві і державі.
10. Суспільний процес і основні міжнародні пакти про права людини.
11. Форми існування суспільних відносин.
12. Стародавні форми спільноти людей, суспільна влада та соціальні норми в добу первіснообщинного родового ладу.
13. Передумови і причини виникнення держави. Загальна характеристика процесу виникнення держави.
14. Поняття політичної системи суспільства, її складові елементи. Види політичних систем. Поняття механізму політичної влади.
15. Передумови і причини виникнення держави. Загальна характеристика процесу виникнення держави.
16. Поняття політичної партії та громадського об'єднання як елементів політичної системи суспільства.
17. Принципи функціонування та розвитку політичних систем у державах соціально-демократичної орієнтації.
18. Основні концепції праворозуміння в сучасній юриспруденції. Відмінність держави від інших організацій.
19. Сутність права. Класифікація підходів до розкриття сутності права.
20. Значення праворозуміння для практичної діяльності у правовій сфері.
21. Соціальна цінність і роль права.
22. Поняття та ознаки права.
23. Правові аксіоми та правові презумпції.
24. Юридична природа стандартів. Роль стандартизації в суспільстві.
25. Правовий вплив і правове регулювання: поняття, ознаки та співвідношення правових категорій.
26. Місце і роль держави у функціонуванні механізму правового регулювання суспільних відносин.
27. Способи викладення норм права в юридичних актах. Норми права та статті юридичних актів.

28. Структура норми права. Види елементів правової норми.
29. Закон як вид нормативно-правового акту.
30. Нормативно-правові акти як основне джерело право України.
31. Дія нормативно-правових актів в часі, просторі та по колу осіб.
32. Предмет і метод правового регулювання як основа побудови системи права.
33. Загальна характеристика галузей українського права.
34. Співвідношення міжнародного та національного права.
35. Система права та система законодавства: співвідношення та взаємозв'язок
36. Юридична техніка: види, прийоми, методи.
37. Процедура створення, опублікування та набрання чинності нормативним актом.
38. Поняття тлумачення правових норм, його необхідність.
39. Правові відносини як особлива форма суспільних відносин.
40. Суб'єкти правових відносин.
41. Суб'єктивні права та юридичні обов'язки як зміст правових відносин.
42. Юридичні факти: поняття та класифікація.
43. Правомірна поведінка: поняття, види та склад.
44. Сутність правопорушення, його соціальна природа та основні ознаки.
45. Юридичний склад правопорушення.
46. Зловживання правом.
47. Поняття юридичної відповідальності, її ознаки. Місце юридичної відповідальності в системі правових категорій.
48. Підстави та стадії юридичної відповідальності.
49. Види юридичної відповідальності в залежності від галузевої структури права.
50. Юридична відповідальність та державний примус.
51. Основні вимоги до правильного застосування норм права.
52. Акти застосування права, їх ознаки та види.
53. Прогалини у праві та шляхи їх усунення. Аналогія закону та аналогія права. Субсидіарне застосування норм права.
54. Юридичні колізії: поняття, види та способи вирішення.
55. Поняття та зміст юридичного процесу. Правова процедура.
56. Призначення держави.
57. Відмінність держави від інших організацій
58. Законність і правопорядок: співвідношення категорій.
59. Принципи, вимоги та гарантії законності.
60. Роль законності та правопорядку у житті суспільства.
61. Проблеми та основні шляхи укріплення законності та підтримки правопорядку.
62. Поняття та види дисципліни: її співвідношення із законністю та правопорядком.
63. Поняття і ознаки демократії.
64. Функції і принципи демократії.

65. Форми і інститути демократії.
66. Демократія і самоврядування.
67. Демократія як загальнолюдська цінність.
68. Міжнародні стандарти в області прав людини.
69. Система основних прав та свобод людини і громадянина.
70. Система обов'язків людини і громадянина.
71. Система гарантій прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в демократичній державі.
72. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини.
73. Міжнародний захист прав людини.

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток. Метод навчання є способом керівництва пізнавальною діяльністю студентів, що має виконувати три функції: навчальну, виховну і розвивальну.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" вигляді. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передуює репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь у студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенесення, класифікація).

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й співучасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки науково-педагогічного працівника.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення

здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквіумах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання). У цьому методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції. Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

Ділова гра як метод активного навчання. Одним з найбільш ефективних активних методів навчання є ділова гра. Метод розкриває особистісний потенціал студента: кожен учасник може діагностувати свої можливості, а також у спільній діяльності з іншими учасниками. Позитивними факторами в застосуванні ділових ігор є активізація мислення студентів, підвищення самостійності майбутнього фахівця, наближення навчання до професійної діяльності, підготовка студента до професійної практичної діяльності; висока мотивація, емоційна насиченість процесу навчання.

Метод моделювання. Моделювання педагогічних ситуацій - це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом викладача, тобто штучно.

Метод дистанційного навчання.

8. Очікувані результати навчання з дисципліни

РН 2. Організовувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності. РН 3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її. РН 4. Формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки. РН 8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин. РН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. РН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та

принципи функціонування національної правової системи. РН 14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності. РН 17. Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини і громадянина, попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави (кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку, тощо).

9. Засоби оцінювання

У процесі викладання навчального курсу «Теорія держави і права» використовуються такі засоби оцінювання знань, вмінь та навичок студентів:

– **тестові завдання** – для контролю понятійно-термінологічних знань з кожної теми навчального курсу;

– **завдання для семінарських занять** – як засіб поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів і, відповідно, виявлення ступеня сприйняття, засвоєння та критичного розуміння ними навчального матеріалу з дисципліни;

– **модульні контрольні роботи** – як засіб рубіжного контролю знань, вмінь та навичок студентів, що спрямований на перевірку засвоєння отриманих знань за певний обсяг розділу (модулю) курсу;

– **індивідуальне навчально-дослідне завдання** – письмова реферативна дослідна робота, яка показує здатність студента до наукового пошуку та рівень критичного осмислення набутих ним знань, вмінь та навичок їх узагальнення в рамках конкретної проблеми;

– **екзамен** – як засіб визначення рівня змісту узагальнених знань студентів за весь період навчання з дисципліни, вміння застосовувати їх у тій чи іншій сфері практичній діяльності.

10. Критерії оцінювання

Поточна аудиторна та самостійна робота								Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Екзамен	$\frac{100+100+100}{3} = 100$
100			100					100	
T1-2	T3-4	T5-7	T7	T8-9	T10	T11-12	T13-15	T1-15	
100			100					100	

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Критерієм успішного підсумкового оцінювання навчання студента є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом засвоєння навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних показників, котрі у формалізованому вигляді знаходять відображення в числовій (рейтинговій) шкалі ЄКТС. Таких порогових рівнів три:

1. Підсумкова оцінка з першого модулю (O_{M1}), яка складається з поточної оцінки за 6 семінарських занять ($7 \times 10 = 70$ балів) та модульну контрольну роботу у вигляді тестового завдання (30 балів), тобто $O_{M1} = O_{\text{сем}} + O_{\text{мкр1}} = 70 + 30 = 100$.

2. Підсумкова оцінка з другого модулю (O_{M2}), яка складається з поточної оцінки за 8 семінарських занять ($8 \times 7,5 = 60$ балів) та модульну контрольну роботу у вигляді тестового завдання (40 балів), тобто $O_{M2} = O_{\text{сем}} + O_{\text{мкр2}} = 60 + 40 = 100$.

3. Підсумкова оцінка за екзамен: $O_E = (1_{\text{п}} + 2_{\text{п}} + 3_{\text{п}}) \times 4 = (5 + 10 + 15) \times 4 = 100$

Загальна підсумкова оцінка за семестр, визначається за формулою: $O_{\text{заг. підс}} = O_{M1} + O_{M2} + O_E / 3$

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Пояснення	Оцінка	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60-100	позитивні оцінки	60-100	зараховано
1-59	незадовільні оцінки	1-59	не зараховано

11. Методичне забезпечення

1. Силабус навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 10 с.

2. Тексти (конспект) лекцій з дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 180 с.

3. Програма з дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 21 с.

4. Робоча програма з дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 20 с.

5. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» усіх форм навчання / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 60 с.

6. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» усіх форм навчання / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 55 с.

7. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти спеціальності

262 «Правоохоронна діяльність» заочної форми навчання / Укл. Г. О. Саміло. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 34 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, В. С. Грегул. – 4-те вид., доп. і переробл. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
2. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / [Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. та ін.]; за ред. В. В. Копейчикова. – Стер. вид. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 320 с.
3. Загальна теорія держави і права: підручн. для студентів юрид. вищ. навч. заклад. / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 584 с.
4. Саміло Г. О. Теорія держави і права: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Просвіта, 2010. – 348 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Алерта, 2021. – 528 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. – Х. : Еспада, 2006. — 776 с.
7. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / О. В. Зайчук [та ін.] ; відп. ред. О. В. Зайчук. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 685 с.

Допоміжна

1. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях: навч. посіб. / О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка. – К. : МАУП, 2004. – 144 с.
2. Бобровник С. В. Загальна теорія права. Нормативний курс. – К. : Юрінком-Інтер, 2021. – 576 с.
3. Загальна теорія держави і права: підруч. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2002. – 432 с.
4. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К.: Ваїте, 2015. – 392 с.
5. Кельман М. С. Загальна теорія права (з схемами, кросвордами, тестами): Підруч. / М. С. Кельман; О. Г. Мурашин. – К.: Кондор, 2002. – 353 с.
6. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права / Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. – Львів: Новий світ, 2003. — 581 с.
7. Котюк В. О. Основи держави і права: Навч. посіб. Вид. 3тє, доп. і перер. / Котюк В. О. — К.: Вентурі, 2001. – 432 с.
8. Котюк В. О. Теорія права: курс лекцій: Навч. посіб. / Котюк В. О. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.
9. Котюк В. О. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / Котюк В. О. – К.: Атіка, 2005. – 592 с.
10. Кравчук М. В. Проблеми теорії держави і права: Навч. посіб. / Кравчук М. В. – К.: Професіонал, 2004. – 398 с.

11. Марчук В. М. Основні поняття та категорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва – К.: Істина, 2001. – 144 с.
12. Погребной И. М. Теория права: Учеб. пособ. 3е изд., испр. и доп. / Погребной И. М. – Х.: 2003. – 128с.
13. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 5е, зі змінами. / Рабинович П. М. – К.: Атіка, 2001. –176 с.
14. Саміло Г.О. Актуальні проблеми теорії права: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Просвіта, 2014. – 216 с.
15. Сухонос В. В. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Сухонос В. В. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 536 с.
16. Теорія держави і права: Підруч. / [Лисенков С. Л. та ін.] – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.
17. Теорія держави і права : навч. посіб. / [С. К. Бостан та ін.]. – К. : Академія, 2013. – 346 с.
18. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Упоряд . Шестопалова Л. М. – К. : Прецедент, 2004. – 224 с.
19. Теорія держави і права: Навч. посіб. / [Суботін В. М., Філонов О. В., Князькова Л. М., Тодоров І. Я.]. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
20. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. / Авт. упоряд. Кравчук М. В. – К. : Атіка, 2005. – 288 с.
21. Теорія держави і права: Посіб. для підготовки до іспитів / [Тимченко С. М., Калюжний Р. А., Пархоменко Н. М., Легша С. М.]. – К. : Поливода А. В., 2005. – 176 с.
22. Теорія держави і права. Практикум. Тести. – К. : Юрінком-Інтер, 2022. – 584 с.
23. Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посіб. / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ ; [уклад.: Наливайко Л. Р. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Наливайко Л. Р. - Дніпропетровськ : Середняк Т. – К., 2014. – 357 с.
24. Тополевський Р. Б. Теорія держави і права: навчальний посібник / Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. – Львів : ЛьвДУВС, 2020. – 268 с.
25. Тлумачний словник з теорії держави і права / Авт.упоряд. К. Г. Волинка. – К.: Магістр - ХХІ сторіччя, 2006. – 112 с.

16. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України // <http://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України
<http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України // <http://www.mon.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua/>